

**40 ANYS,
40 RAONS**

---

40 anys, 40 raons
Benvinguda
INCASÒL 40è aniversari
Primera edició: Juny 2021
Director de l'INCASÒL: Albert Civit
Comissariat i text: Roger Subirà
Coordinació interna: Roger Rosich
Disseny: wearejoin.com
Empresa d'impressió: Agpograf

---

40 ANYS, 40 RAONS

- «El discurs ecològic sobre el planeta Terra, la fam al món i les amenaces per a la vida ens impulsen, com a filòsofs que som, a mirar humilment cap al **sòl**. Ens posicionem a favor del **sòl**, no de la Terra. Venim del **sòl** i és al **sòl** on van a parar els nostres excrements i les nostres restes. I el **sòl** —el seu conreu i la nostra submissió a aquest— no forma part dels temes que aclareix la filosofia en la tradició occidental.
- »Com a filòsofs que som, busquem per sota els nostres peus, perquè la nostra generació ha perdut la seva base en el **sòl** i en la virtut. Quan parlem de virtut ens referim a l'ordre, la forma i la direcció de l'acció que es fonamenta en la tradició, que està conformada pel lloc i afinada per les tries que es fan dins de l'abast de qui actua. Ens referim a la pràctica reconeguda com a bona dins una cultura compartida que fa créixer els records d'un lloc.
- »Ens adonem que aquesta virtut es fonamenta tradicionalment en el treball, els oficis, l'habitatge i el patiment, que no recolzen en una terra abstracta, un entorn o un sistema energètic, sinó en el mateix **sòl** que aquestes accions han enriquit amb les seves petges»

Declaració conjunta, redactada per Ivan Illich a Habenhausen, Alemanya, el 6 de desembre del 1990, en col·laboració amb Simar Groeneveld, Lee Hoinacki i altres amics

ORGULL D'EMPRESA PÚBLICA

Fa uns dies vaig estar rellegant la publicació que es va editar per commemorar els vint anys de l'Institut Català del Sòl (INCASÒL). Data de setembre del 2002 i porta per títol *20 anys fent ciutat*. És un llibre preciós, que crida l'atenció perquè llueix una il·lustració de Perico Pastor a la portada. Tanmateix, el que més em va agradar de revisar aquelles pàgines va ser recordar on érem fa dues dècades, què havíem aconseguit aleshores i confirmar que, ja en aquell moment, érem conscients de l'enorme potencial d'aquesta empresa pública amb què mantinc vincles professionals i emocionals molt estrets.

Transcorreguts gairebé uns altres vint anys, presentem el catàleg de l'exposició dels quaranta anys de l'INCASÒL («40 anys, 40 raons»), una mostra evocadora del nostre passat i inspiradora de cara al futur, que vam inaugurar al Palau Robert de Barcelona i ha viatjat per diferents indrets del país. És una mostra també adaptada a la pandèmia de la COVID-19, que ha transformat les nostres vides i que indefugiblement ens ha fet replantejar algunes prioritats.

Sempre vull recordar que la creació de l'INCASÒL va ser la quarta llei aprovada pel Parlament de Catalunya restituit, el desembre del 1980. Ho recordo i reivindico perquè crec que és un fet revelador: en aquell moment ja sabíem que el fet de disposar d'una eina per intervenir en el sòl i

en l'habitatge era estratègic per construir el país.

L'Estatut establia que l'urbanisme, les polítiques de sòl o l'ordenació territorial eren una competència exclusiva de la Generalitat, i amb això vam crear el principal agent de desenvolupament urbà del país, sigui per al sòl d'activitat econòmica, per al sòl residencial, per a l'habitatge protegit, per a la remodelació de barris o per al patrimoni arquitectònic, així com per revitalitzar les nostres ciutats o pobles de totes les dimensions. Crec sincerament que en aquests quaranta anys hem fet molta i molt bona feina.

Celebrar aquests quaranta anys em fa una il·lusió especial perquè tinc l'orgull d'haver dirigit aquesta empresa pública de la Generalitat durant cinc anys, entre el 2013 i el 2018. Abans havia estat director general d'Arquitectura i Habitatge, precisament quan es va editar el llibre dels vint anys, i també havia participat en la seva creació. Des del 2018, com a conseller de Territori i Sostenibilitat, soc president del consell d'administració de l'INCASÒL. És, doncs, un vincle estret i llarg en el temps. Una de les satisfaccions més grans que experimento és quan culmina un projecte que he vist néixer i créixer.

El compromís del Govern i del Departament de Territori i Sostenibilitat amb els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030 de Nacions Unides és absolut. Per fer-ho, estem impulsant l'Agenda Urbana de Catalunya, l'objectiu número 11, que ens permetrà

afrontar els reptes de les nostres ciutats i viles. A més, forma part d'una Agenda Verda de Catalunya 2030 que ha d'estar al centre de totes les nostres accions. L'Agenda Urbana de Catalunya ens ha servit per reinterpretar i projectar l'activitat de l'INCASÒL des de diversos punts de vista, com explica en aquest mateix catàleg Albert Civit i Fons, el seu director.

El maig del 2020, des del Govern vam crear la Comissió per a l'Elaboració del Pla per a la Reactivació Econòmica i Protecció Social (CORECO), que ens va permetre escollir quines iniciatives podien servir de motor per a la recuperació socioeconòmica del país. Tenim l'obligació d'aprofitar l'oportunitat per situar la transició ecològica en totes les nostres polítiques públiques. Així ho farem igualment amb els mecanismes de recuperació de plans com el Next Generation o el REACT-EU. De fet, en els darrers mesos hem dedicat molts esforços a identificar els projectes que ens han de fer sortir de l'atzucac de les tres emergències: la climàtica, la sanitària i la social.

Durant aquests quaranta anys, l'INCASÒL ha treballat sempre incorporant les millors pràctiques disponibles (em refereixo també a la connexió amb l'ITeC). Aquesta empresa pública ha desenvolupat una manera de fer, tendint a l'excel·lència, que ha fet millorar la qualitat dels habitatges, per citar-ne un exemple. Aquestes millors pràctiques són ara dins l'Agenda Verda i dins l'Agenda Urbana sovint parlem d'Agenda Urbana, Rural i Territorial, per incorporar tots els matisos del nostre territori i amb l'INCASÒL podrem moure les palanques que han de servir per dinamitzar la nostra economia, fer-la més sostenible, tecnològica i ecològica, i orientar-la a aconseguir la màxima protecció social. Perquè el que ens mou són les persones i el seu benestar.

En tot aquest temps hem gestionat projectes complexos que en moltes ocasions han hagut d'equilibrar el vessant públic i privat, la part sectorial i territorial, la part legislativa i executiva. Sigui com sigui, s'ha de garantir la viabilitat econòmica, tècnica i política de cadascuna de les iniciatives, però, per damunt de tot, la sostenibilitat econòmica, ambiental i social. No obstant això, ara anem

una passa més enllà i demanem que aquests projectes contribueixin a fer un país més verd, més resilient i més pròsper. Ho devem a les generacions que ens succeiran. De fet, per fortuna ja ens ho reclamen i no els podem decebre ni condicionar el seu futur.

Futur vol dir centrar-nos més en aquesta necessitat de crear condicions, condicions territorials que permetin inversions que dinamitzin l'economia i generin ocupació, per mantenir i augmentar l'estat del benestar, de protegir socialment i de fixar-nos encara més en l'Agenda Verda. Aquesta ha de ser la nostra guia.

Els tres àmbits de treball de l'Institut el nom familiar amb què ens hi referim els qui l'hem viscut de prop o hi hem treballat han estat el sòl, l'habitatge i el patrimoni. En la nostra cartera hi ha grans projectes, alguns molt mediàtics, però també milers d'habitatges, especialment de protecció oficial, per no parlar de la remodelació de barris i la renovació urbana duta a terme arreu del país.

M'agrada dir d'una tirada els noms d'alguns d'aquests barris perquè serveixen per calibrar l'enorme tasca feta i ens recorden aquesta història plena d'èxits que hem de seguir protagonitzant. Penso en Arraona, Sant Cosme, Capipota o Trinitat.

I tot plegat, aquestes quatre dècades de feina no haurien estat possibles sense l'equip de servidors públics de l'INCASÒL. Gent amb una professionalitat incontestable, autèntics especialistes en les seves àrees, innovadors en els seus camps, generosos en la transferència del coneixement cap a la societat civil i també cap als camps com ara l'arquitectura, l'urbanisme, la construcció o el patrimoni.

Tenim una empresa pública orgullosa de la feina que fa i està disposada a seguir-la fent amb il·lusió i eficàcia, sempre adaptant-se a les necessitats de la societat a la qual serveix. Enhorabona pel que hem fet, gràcies, i tant de bo puguem escriure moltes més pàgines de construcció del país.

Damià Calvet i Valera
Conseller de Territori i Sostenibilitat

CARREGATS DE RAONS

Celebrar el 40è aniversari de l'Institut Català del Sòl ha estat una bona excusa per fer una parada en el camí. Una aturada per reflexionar sobre aquests quaranta anys com a empresa pública, a què ens hem dedicat, què fem ara, on som, i sobretot aturar-nos a pensar cap a on anem, cap a on volem encaminar-nos en el futur.

La millor eina per ajudar-nos a fer aquesta reflexió ha estat, sens dubte, l'exposició «40 anys, 40 raons». Ha estat la millor eina per mirar enrere, per avaluar-nos en el present i per pensar en el futur. Ha estat la millor eina per, fins i tot, posar en dubte el nom que donem a les coses. I no és exagerar: l'exposició ens ha fet pensar en com anomenem les nostres tasques, en si aquestes tenen denominacions caduques i en si cal plantejar-nos donar-hi voltes. Les que calguin, sobretot pensant en els nous barems i estàndards de sostenibilitat o d'agenda urbana, mirant d'adaptar-nos al present i creant un bon relat per a l'esdevenidor.

El 40è aniversari i l'exposició, en definitiva, ens han ajudat a explicar-nos. Ens ha servit per entendre'ns. Ha estat una bona autoteràpia col·lectiva del nostre jo corporatiu. Ens ha servit per veure la nostra evolució com a empresa pública.

El bagatge de l'INCASÒL és impressionant: més de 74.000 habitatges de protecció construïts, 9.600 famílies real·lotjades en 27 barris constructivament i socialment degradats (i ara totalment renovats), 175 polígons industrials nous que han allotjat més de 2.600 noves empre-

ses que bullen d'activitat i 217 barris residencials nous totalment integrats a les ciutats existents que han donat cabuda a més de 75.000 noves llars, amb una inversió total que ha representat més de 5.500 milions d'euros.

I així i tot: no n'hi ha prou.

I precisament per això, perquè sabem que no n'hi ha prou, vam creure molt convenient que l'origen dels continguts de l'exposició «40 anys, 40 raons» i d'aquesta feina de repensar-nos fos dels mateixos treballadors de l'INCASÒL. Que fos una proposta feta pels treballadors i amb els treballadors. Que fos el personal de l'Institut el que subministrés la informació, la reflexió i la condensació del que volíem explicar expositivament i de cap a on volem enfocar els nostres esforços els pròxims anys.

Totes les iniciatives mundials que s'han tirat endavant aquests darrers anys ens ajuden a reflexionar sobre aquests aspectes. Els objectius de desenvolupament sostenible i la Nova Agenda Urbana a escala global, així com les seves adaptacions a escala nacional i local, són elements que cal incorporar al nostre dia a dia, a les nostres operacions i a la nostra mentalitat d'urbanistes, sigui quina sigui la professió que exercim: arquitectura, enginyeria, geografia, dret, economia, sociologia, paisatgisme, agricultura, geologia, mobilitat, etc. Calia incorporar els conceptes d'aquesta agenda a l'urbanisme convencional: la mobilitat sostenible, l'economia circular, el canvi climàtic i la salut

són conceptes que quedaran per sempre lligats a l'evolució de les ciutats.

En aquest sentit hem adoptat els sis eixos de l'Agenda Urbana de Catalunya com a element vertebrador de la nostra activitat: salut, benestar, qualitat urbana, prosperitat, canvi climàtic i bon govern. Aquests sis eixos s'han reinterpretat per adaptar-los a l'activitat de l'INCASÒL.

L'eix de salut emmarca les activitats relacionades amb el model urbà i quin rol desenvolupen les ciutats i els pobles dins l'equilibri global entre salut i naturalització del planeta i dels qui l'habiten. El paper dels entorns urbans és absolutament cabdal en el necessari retrobament de l'equilibri dels ecosistemes i l'aturada del canvi climàtic, així com en la seva incorporació als metabolismes circulars en el tractament dels serveis, de l'energia, de l'aigua i del cicle de la matèria. La preservació i compatibilitat dels espais d'alt valor ecològic amb les ciutats i pobles, la creació d'infraestructures verdes per millorar, entre d'altres, el cicle de l'aigua, la urbanització de nous parcs i espais verds i la integració del paisatge i els elements naturals als espais urbans són exemples que podrem trobar en aquest eix.

L'eix del benestar se centra en un dret tan essencial i tan posposat com l'habitatge assequible. Catalunya no compta encara amb la possibilitat de respondre a aquest dret malgrat que s'han realitzat molts esforços al respecte, tant en la rehabilitació dels habitatges traspassats pel franquisme i en l'evolució del model d'habitatge social com en la construcció d'habitatge social massiu durant els anys noranta. Tot i això, la manca d'arrelament del lloguer com a tinença i una manca d'acord polític global en aquesta matèria han ocasionat un parc públic feble que no ha permès regular el preu ni respondre a la crisi social apareguda després de l'esclat de la bombolla immobiliària. Els esforços per crear aquest parc en unes condicions de renovació i segons uns models que se centren en les noves maneres d'habitar i de conèixer centren aquest eix. Fan falta polítiques de llarg termini i pactes nacionals per produir aquest parc sense més dilació.

L'eix de la qualitat urbana és un dels eixos principals de l'actuació de l'INCASÒL, tant pel que fa al model d'encaix territorial que té el nostre país, amb un conjunt de ciutats ben travades, com pel que fa al model mediterrani de

les ciutats en la seva morfologia: compacte, vertebrat i complex, que forma un conjunt de pobles i entorns urbans que tant envegen altres cultures. No obstant això, no exempt de problemes, la necessitat de tenir una ciutat inclusiva, que no generi desigualtats socials, el concepte de reciclatge urbà i la necessitat de mantenir l'existent al dia són conceptes encara a millorar. Alguns aspectes com ara la preservació del patrimoni arquitectònic, la millora dels nuclis històrics, la creació de centralitats urbanes o la reversió de situacions de degradació de barris i la seva regeneració són matèries que s'hauran d'abordar intensament en els pròxims anys. La cohesió social és un element clau de l'Agenda Urbana de Catalunya i electe de desenvolupament sostenible: que ningú no es quedi enrere.

L'eix de prosperitat és també un dels punts elementals de bona part de l'essència de l'INCASÒL en relació amb l'impuls de l'activitat econòmica en tot el país i amb la tradició històrica de Catalunya de revertir les diferències entre la Catalunya urbana i la Catalunya rural dins de la gran aspiració de la «Catalunya ciutat». Fomentar l'activitat industrial a les economies locals i facilitar la implantació d'una xarxa extensíssima de mitjana i petita indústria, tan característica del nostre país, és un dels objectius que ens obsessiona. Però també la recerca de talent i activitats estratègiques, siguin de dintre o siguin de fora, que ens facin ser coneguts arreu, ajudin a ser porta d'entrada de les inversions internacionals i promoguin la ja forta capacitat exportadora del nostre país. I tot això en unes condicions noves, on l'economia circular i digital prenen el relleu a aquests sectors industrials que no són compatibles amb l'entorn ni mediambientalment responsables, i alhora que es promou també la recerca i la transferència de coneixement.

En canvi, l'eix del canvi climàtic és segurament un dels eixos més nous per a la nostra institució o, si més no, un dels quals hem tingut menys consciència a l'hora d'intervenir. Fa temps que l'INCASÒL ha intervingut activament en el territori i en el paisatge de Catalunya, segurament per manca d'instruments del Govern, i ha adquirit i preservat espais d'alt valor natural, introduït noves formes de gestió que permeten la sostenibilitat ambiental del territori, recuperat espais degradats i apropiat la producció agrícola i ramadera a la ciutat. Ha arribat doncs ara el moment en què totes aquestes actuacions s'agrupin dins

d'un eix d'activitat que té com a objectiu la lluita contra el canvi climàtic i la protecció del nostre clima mediterrani amenaçat pels darrers episodis d'incendis, inundacions i tempestes. La preservació ambiental i la reducció de la petjada ecològica passen a ser essencials en el full de ruta d'aquesta organització i l'INCASÒL ha d'aportar el seu gra de sorra en temes tan cabdals com el desplegament de les energies renovables.

Finalment, un dels altres pilars de l'existència de l'INCASÒL és la seva relació amb el món local, sintetitzada en l'eix del bon govern. En aquest eix hem volgut explicar tots els temes relacionats amb els qui són en realitat els nostres companys de viatge, els ajuntaments, el món local, tant pel que fa als temes de planificació com pel que fa als complexos temes de gestió urbanística. L'INCASÒL no tindria motiu de ser, no podria actuar sense la participació d'aquesta capa de l'administració. En aquest sentit, tant pel que fa al foment de la participació de la ciutadania com en el suport a la construcció d'equipaments o a la participació en consorcis urbanístics per tirar endavant projectes urbanístics d'alta complexitat, infraestructurals o socials en proximitat, els ajuntaments són els nostres aliats. No, saltres tenim sentit si participem amb el món local.

Amb tot aquest bagatge vam buscar un comissari extern de l'exposició, algú que ens coordinés i ens posés la música de la lletra que escrivien les treballadores i treballadors de la casa, per tal de tenir una visió completa de l'Institut. Que la reflexió fos fruit de la intel·ligència col·lectiva. I així va ser.

Vam escollir l'arquitecte Roger Subirà, amb experiència en exposicions d'aquesta mena. Ha estat l'impulsor actiu de moltes idees i el motor que ha generat la reflexió de les persones de l'INCASÒL que ell coordinava. La seva proactivitat, la seva visió de la proposta i la seva creativitat van encarrilar l'exposició. Ens va ajudar molt a sintetitzar-nos, a entendre'ns i a trobar solucions creatives als problemes que la concepció de l'exposició comportava. Amb la seva tasca ens ha ajudat a molt més que a tenir una exposició del 40è aniversari.

També cal mencionar Narcís Font, company d'estudi d'arquitectura de Roger, per la seva tasca tècnica per dur a terme l'exposició, així com les adaptacions de l'exposició en itinerància.

Amb aquest equip hem acabat concebant una exposició entenedora i reveladora. Una exposició que ens explica a la gent alhora que ens endreça internament. Una exposició comprensible i fàcil, sense perdre cap dels matisos de les moltes i molt diverses tasques que l'INCASÒL duu a terme, no sempre fàcils d'explicar. I no sols ens volem explicar a la ciutadania, sinó que volem anar més enllà, i explicar-nos a través de les grans demandes del nostre temps: el canvi climàtic i les seves conseqüències, l'alt nivell d'urbanitat a les ciutats o la convivència en temps de pandèmia per la COVID-19.

Els relats, la síntesi d'idees, la museografia, el què i el com de l'exposició volen acabar sent el que ha de ser l'INCASÒL. I especialment el com. La instal·lació en contenidors de port als jardins del Palau Robert de Barcelona és una proposta innovadora i disruptiva en el format, així com els colors que representaven els Objectius de Desenvolupament Sostenible.

El què i el com han estat casos d'èxit. El resultat és molt positiu. I més positiu ens sembla que aquesta exposició pugui arribar arreu del nostre país, perquè l'Institut treballa per tot Catalunya i volem arribar a tots els catalans i catalanes. En aquest sentit hem previst unes itineràncies per diferents ciutats del país que ens han d'ajudar més a explicar-nos i a fer arribar la nostra feina als set milions i mig de catalanes i catalans.

L'exposició ens ha ajudat molt en el present i ens serà arquitectura de futur. Totes i cada una de les quaranta raons són la millor construcció possible.

Amb aquest 40è aniversari i amb aquesta exposició ens hem carregat de raons per tirar endavant, per avançar en la nostra tasca al servei de Catalunya.

Albert Civit i Fons
Director de l'Institut Català del Sòl

Camps del Francoí vistos des del mirador de Sant Pere del Puig. El Baix Camp

Observatori del Paisatge de Catalunya (Jordi Salinas)

→

L'INSTITUT CATALÀ DEL SÒL ÉS UNA EMPRESA PÚBLICA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA, VINCULADA HISTÒRICAMENT AL DEPARTAMENT DE TERRITORI I SOSTENIBILITAT (ARA, DEPARTAMENT DE POLÍTQUES DIGITALS I TERRITORI), D'ACORD AMB LA LLEI 4/1980, DE 16 DE DESEMBRE, PER LA QUAL ES CREA L'INSTITUT CATALÀ DEL SÒL, I AMB LES POSTERIORIS MODIFICACIONS I ELS AJUSTOS, LES SEVES FUNCIONS INCIDEIXEN PLENAMENT EN EL CAMP DE L'ARQUITECTURA, TANT PEL QUE FA A L'EDIFICACIÓ COM PEL QUE FA A L'URBANISME.

L'Institut Català del Sòl ha esdevingut, després de quaranta anys d'història, el principal agent de desenvolupament urbà de Catalunya, tant en l'àmbit residencial i dels sectors destinats a les activitats econòmiques com en l'àmbit estratègic, mitjançant l'impuls de plans directors.

L'Institut Català del Sòl ha celebrat, l'any 2020, el quarantè aniversari de la seva creació amb un variat programa d'actes i activitats obert al personal que hi treballa i a la ciutadania. Es vol aprofitar l'efemèride per retre comptes de l'actuació i dels resultats aconseguits durant aquest temps i, alhora, obrir un espai de reflexió i de propostes per encarar el futur.

Per tal de celebrar els quaranta anys de l'INCASÒL, l'empresa va decidir preparar el programa d'actes tenint com a element principal una exposició divulgativa itinerant que es va veure per primer cop als jardins del Palau Robert de Barcelona i, posteriorment, a Girona i Manresa, i que, abans que acabi l'any 2021, visitarà la Seu d'Urgell i Tortosa.

El procés de concepció de l'exposició, tant per part del comissari com, sobretot, pel mateix Institut, ha generat una important quantitat de material i una profunda reflexió interna que s'ha volgut recollir en aquest llibre, que amplia i aprofundeix en les mateixes temàtiques que són presents a l'exposició; en aquell cas, més adaptades a l'agilitat del llenguatge expositiu i per a un públic més divers i generalista. Aquesta visió divulgativa s'ha volgut mantenir en el format escrit, però el format en llibre requereix i possibilita més rigor científic i acadèmic en les argumentacions i més contextualització de les actuacions i decisions de la institució, dins d'un context més general, alhora que local i internacional.

El programa d'actes del quarantè aniversari de l'Institut Català del Sòl va començar a gestar-se el mes de setembre del 2019. L'únic requeriment previ que s'havia marcat l'Institut era «donar a conèixer què ha fet la institució al llarg d'aquests quaranta anys, què fa actualment i què vol fer en un futur». Diversos equips van presentar propostes per al comissariat dels actes i tenien en comú una clara voluntat divulgativa, unida a un reconeixement que l'INCASÒL és una institució difícil d'entendre per part de la ciutadania i que, fins i tot aquelles persones més properes al sector de l'arquitectura i l'urbanisme desconeixien la seva diversitat.

L'únic referent que teníem de partida i que podia ser útil per establir una línia de continuïtat amb les efemèrides anteriors de l'INCASÒL són els dos llibres que recullen els actes del vintè i del trentè aniversari de l'Institut. Es tracta de dos volums molt complets que volien donar compte del volum d'activitat de la institució durant el període, acompanyats d'una sèrie de reflexions que situen els camps d'interès de l'Institut en el moment de la publicació. El moment actual és força diferent: el decenni que va del 2010 al 2020 encara està molt marcat per la davallada de l'activitat dels anys de la crisi, mentre que moltes actuacions i molts programes que es van posar en marxa quan va arribar la recuperació encara no han vist la llum. D'altra banda, l'ordenació dels llibres anteriors posava molt d'èmfasi en la distribució geogràfica de les actuacions, sigui ordenant-les per comarques o per vegueries. En alguns casos, aquesta territorialitat es va reforçar amb textos dels alcaldes de les poblacions on es van dur a terme actuacions de rellevància, alcaldes tan emblemàtics com Jaume Ros, Josep Maria Ballesteros, Germà Bel o Santi Vila (Lleida, Tarragona, Tortosa i Figueres). Dins de cada àmbit geogràfic, els projectes de l'INCASÒL es van ordenar al voltant de cinc tipologies molt generals: promoció d'habitatge social, desenvolupament de sòl residencial, desenvolupament de sòl per a activitats econòmiques, rehabilitació de barris i rehabilitació de patrimoni. En algunes ocasions, aquesta darrera línia d'activitat quedava menys representada per dues raons: es feia per delegació d'altres departaments i no per iniciativa pròpia, i tenia publicacions específiques molt detallades dedicades a la rehabilitació d'edificis patrimonials i nuclis històrics (la darrera de les quals es va publicar el passat 2020). Ambdues publicacions, la dels vint i la dels trenta anys, incloïen reflexions de persones internes o externes a l'Institut encaminades a explicar els principis generals que s'observaven en cadascun dels cinc àmbits d'actuació.

El projecte que va resultar escollit i que culmina en aquesta publicació (després d'haver-se adaptat a format audiovisual i expositiu i a un cicle de debats) parteix de la base que redundar en els formats ja coneguts per explicar l'Institut Català del Sòl no tindria la capacitat de fer arribar un missatge clar al públic, tant pel que fa a la tasca diària de la institució com a l'enorme rellevància que les actuacions de l'INCASÒL han suposat per al desenvolupament urbà de pobles i ciutats i del conjunt del territori català en els darrers quaranta anys. D'altra banda, i no

menys important, aquesta forma d'explicar-se no era un reflex de l'enorme diversitat de professionals i dels tipus d'accions que conviuen a l'Institut.

En els primers contactes, tant amb membres de l'equip directiu com, més endavant, amb personal tècnic de la casa, de seguida va quedar palès que es tendia a explicar el dia a dia de l'Institut a través dels instruments de gestió o de planejament que feien possible tirar endavant els projectes i no es posava tant d'èmfasi, en canvi, en el resultat final d'aquestes actuacions i, encara menys, en l'efecte que aquestes actuacions tenien per a la ciutadania. Dit d'una altra forma, el discurs tendia a prendre un caràcter tècnic i a explicar tot l'instrumental de gestió que feia possible la tasca de l'Institut i que, en canvi, costava molt definir-la en termes de retorn social. En la nostra opinió, aquest últim aspecte, el retorn social de les actuacions de l'Institut, havia de ser el que donés estructura al discurs i al relat dels quaranta anys de l'INCASÒL i diferia substancialment del que s'havia fet per als vint i els trenta anys.

El que dona sentit a la tasca del comissari (quan es tracta d'explicar una institució de la qual no forma part) és que aquest proposa un nou prisma amb el qual es mira la institució, un nou marc per explicar-se de forma diferent, i aquest marc general era precisament el que calia trobar. Hi havia diverses condicions de partida: els ecos de la crisi posterior al 2007 no només són encara molt presents, sinó que en explicar els darrers deu anys no es podia eludir una aproximació a aquesta crisi. Si es llegeix el llibre del trentè aniversari de l'Institut, es veu clar que, per ben poc, es va poder obviar la profunditat de la crisi, que ja era una realitat en el moment de la publicació. Això, per a nosaltres, no era possible; calia recollir un canvi de sensibilitat profundíssim envers aspectes clau com la confiança en les institucions democràtiques entre les quals es compta l'INCASÒL com a empresa pública. D'altra banda, situacions no resoltes ara fa deu anys són avui molt més centrals, com la crisi de l'accés a l'habitatge, per exemple. D'altres, com el canvi climàtic, impulsen i acceleren canvis en els entorns urbans que són capaços de redefinir totalment l'urbanisme, unes tendències que eren encara poc perceptibles fa deu anys. L'escenari català també és absolutament divers al de fa deu anys; recordem que la primera gran manifestació independentista que es considera el tret de partida del «procés» va ser l'any 2012. L'escenari conflictiu que s'obre

després dels referèndums i del judici del procés ha canviat completament l'escenari polític català i ha tingut un fort impacte en la nostra societat. Internacionalment, l'escenari és també més complex i amb nous elements de conflicte a escala mundial: si l'any 2010, quan es va publicar el llibre del trentè aniversari, acabava d'elegir-se el primer president de raça negra als Estats Units, aquest llibre comença a escriure's amb Donald Trump encara al poder, amb tot el que això va significar, i mentre s'escriu se celebren unes eleccions convulses després de les quals s'acaba assaltant l'edifici del Capitoli de Washington. No és d'estranyar que hi hagi una sensació generalitzada que el moment actual té alguna cosa de «passar la pàgina» o de «canvi de cicle històric», i com tots els canvis històrics s'acompanyen d'angoixes, incerteses i moviments reaccionaris o populistes.

Com es pot explicar l'INCASÒL d'una forma més entenedora, deixant clara la seva funció social, i lligar-ho, a més, a la consciència d'un moment generalitzat de canvi? Com es posen les bases per a l'explicació del paper que l'Institut pot tenir en el futur quan redefinim els principis de l'urbanisme a escala mundial? La resposta no va tardar a aparèixer quan es va lligar el discurs a l'Agenda 2030 de les Nacions Unides i la seva transposició a la realitat catalana a través de l'Agenda Urbana de Catalunya.

OBJECTIUS GLOBAIS
de Desenvolupament Sostenible

EL QUARANTÈ ANIVERSARI DE L'INSTITUT CATALÀ DEL SÒL ARRIBA EN UN CONTEXT DE CANVIS PROFUNDS: UN MOMENT CRUCIAL PER AL FUTUR DEL NOSTRE PAÍS I DEL NOSTRE PLANETA EN QUÈ PODEM CONSTRUIR PLEGATS UN FUTUR HORIZZÓ DE PROSPERITAT O VEURE'NS SUPERATS PER DINÀMIQUES I CONFLICTES QUE POSEN EN PERILL EL MODEL DE BENESTAR.

ES CONTINUA DEGRADANT EL MEDI AMBIENT A ESCALA MUNDIAL: PUJA EL NIVELL DEL MAR, S'ACCELERA L'ACIDIFICACIÓ DE MARS I OCEANS, ELS QUATRE DARRERS ANYS HAN ESTAT ELS MÉS CALOROSOS DES QUE HI HA REGISTRES, UN MILIÓ DE PLANTES I ANIMALS ESTAN EN PERILL D'EXTINCIÓ, ETC. MÉS ENLLÀ DEL MEDI AMBIENT, EN MOLTS PAÏSOS LES DESIGUALTATS AUGMENTEN I LA FAM PERSISTEIX, L'ODI RACIAL I LA POBRESA EXTREMA SÓN LLUNY D'ERRADICAR-SE, I L'ESCOLARITZACIÓ UNIVERSAL I LA IGUALTAT DE GÈNERE SÓN LLUNY D'ASSOLIR-SE.

Ara, més que mai, cal una resposta contundent i ràpida i, amb aquest objectiu, l'any 2015, les Nacions Unides van fer un pas endavant amb la promoció de l'Agenda 2030, un ambiciós pla que té per objectiu assolir un model de prosperitat compartida en un món sostenible; un objectiu amb el qual el govern de Catalunya està plenament compromès.

L'Agenda 2030 es concreta en els disset Objectius de Desenvolupament Sostenible.

El programa de l'Agenda 2030, ben explicat a través dels disset Objectius de Desenvolupament Sostenible, és un programa d'actuació, però, sobretot, és un diagnòstic molt acurat del moment actual. En un moment en què l'Agenda 2030 està en boca de tothom i s'ha assumit com un element clau del programa d'actuació de moltes administracions públiques, es va considerar que qualsevol ocasió per explicar-ho a la ciutadania s'havia d'aprofitar. Per això, en el discurs de l'exposició i en la lectura del llibre s'introdueix l'Agenda 2030 i les agendes urbanes de forma transversal, tot posant especial èmfasi a les derivades de transformació dels hàbitats humans, una idea que és clau per al conjunt del programa.

Els disset ODS, però, encara no oferien una estructura útil per explicar l'INCASÒL, ja que molts d'aquests s'allunyen de la tasca de l'Institut i alguns, fins i tot, són només tangencials a la realitat catalana. En canvi, les primeres aproximacions a la redacció d'una Agenda Urbana de Catalunya (que començava l'any 2019 amb un gran procés participatiu per a la seva definició) s'estructuraven al voltant de l'ODS número onze i proposaven una ordenació en sis eixos temàtics que es vinculaven molt directament a les dinàmiques dels espais urbans, quadraven d'una forma sorprenent amb les tasques de l'Institut i oferien, per tant, una nova forma de narrar-les i contextualitzar-les.

L'OBJECTIU DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE NÚMERO ONZE FA REFERÈNCIA A ASSOLIR CIUTATS I ASSENTAMENTS HUMANS INCLUSIUS, SEGURS, RESILIENTS I SOSTENIBLES.

EL MÓN S'ESTÀ URBANITZANT CADA VEGADA MÉS: DES DE L'ANY 2007, MÉS DE LA MEITAT DE LA POBLACIÓ MUNDIAL VIU EN CIUTATS I ES PREVEU QUE AQUESTA PROPORCIÓ AUGMENTI FINS AL 60 % L'ANY 2030. LES CIUTATS I LES ÀREES METROPOLITANES SÓN MOTORS PER AL CREIXEMENT ECONÒMIC I CONTRIBUEIXEN AL 60 % DEL PIB MUNDIAL, PERÒ, D'ALTRA BANDA, REPRESENTEN APROXIMADAMENT EL 70 % DE LES EMISSIONS MUNDIALS DE CARBONI I MÉS DEL 60 % DEL CONSUM DE RECURSOS.

Cada vegada més, el benestar i la salut de les persones, així com l'evolució de les dinàmiques mediambientals a escala planetària, dependrà del correcte funcionament dels pobles i les ciutats. Per això, per assolir els disset Objectius de Desenvolupament Sostenible, les Nacions Unides confien en l'acció dels governs locals i regionals. A la històrica cimera Habitat III, que es va celebrar a Quito l'any 2016, els governs de ciutats, àrees metropolitanas i regions de 193 països es van comprometre a posar en marxa plans d'actuació, adaptats a les seves realitats, per assolir els disset ODS amb l'horitzó de l'any 2030. Aquests fulls de ruta són el que anomenem les Noves Agendes Urbanes. Catalunya va ser present

a la cimera de Quito, on el govern de la Generalitat es va comprometre, amb el lideratge del Departament de Territori i Sostenibilitat, a posar en marxa una Agenda Urbana de Catalunya amb sis eixos temàtics que adapten els objectius de l'Agenda 2030 a la realitat territorial i socioeconòmica catalana. El Departament de Territori i Sostenibilitat duu a terme un programa participatiu que involucra personal expert, ciutadania, entitats, pobles i ciutats units a l'Assemblea Urbana de Catalunya per donar contingut a l'agenda i posar en marxa un pla nacional perquè s'apliqui.

El principi general de l'explicació quedaria definit així: partint de l'Agenda 2030 i dels ODS, com a fotografia del moment actual de canvi, i de l'adaptació a la realitat catalana (mitjançant els sis eixos de l'Agenda Urbana de Catalunya), explicariem l'INCASÒL a través de la seva aportació a aquests sis eixos temàtics. La manera d'ordenar les actuacions no era radicalment diferent d'allò que s'havia fet anteriorment: el desenvolupament de sòl residencial i la renovació de barris (i del patrimoni) quedarien explicats a través dels dos eixos que defineixen els dos elements que donen forma al model urbà actual, la qualitat mediambiental i la perspectiva social. «Habitatge» i «activitat econòmica» continuarien tenint un eix específic. Finalment, s'afegeixen dos eixos que recullen dos dels grans temes emergents de la darrera dècada: la necessitat d'establir nous models de governança, també en l'urbanisme, i la incidència del canvi climàtic al nostre territori, amb la inclusió de temes com la transició energètica i el paper cada vegada més rellevant del paisatge.

Salut

Benestar

Qualitat urbana

Prosperitat

Canvi climàtic

Bon govern

Per tant, l'estructura proposada permet incloure la diversitat d'actuacions de l'INCASÒL i sotmetre-les a un marc de lectura més ampli en termes geogràfics perquè comprèn reflexions de ciutat, de país i també mundials; i també des del punt de vista temporal, perquè la definició dels sis eixos implica explicar els esdeveniments històrics que ens porten a plantejar-los els grans reptes del moment actual i inclouen unes estratègies per actuar-hi en el futur.

Els ODS i l'Agenda 2030 confien, perquè es duguin a terme, en els governs locals i regionals i, d'una forma explícita, les Nacions Unides deleguen a les ciutats allò que no veuen assolible a través dels estats nació, sotmesos a tota mena de tensions i conflictes. L'INCASÒL treballa precisament sobre la «ciutat», i aquest concepte de «ciutat» entès com a l'hàbitat propi dels éssers humans, és l'espina dorsal de l'exposició. La raó de ser de l'exposició i del llibre dels quaranta anys de l'Institut; el que li dona sentit, és mirar, constantment, d'explicar, definir, repensar, posar en crisi, reformular i discutir què significa la «ciutat» i el «fet urbà» en el moment actual. S'aborda des de molts punts de vista que, en conjunt, expliquen la diversitat de l'INCASÒL, i és a través d'aquesta diversitat que es pot copsar el veritable ADN de la institució: dotze relators interns, delegats per l'INCASÒL, van ser els encarregats de donar un relat a cadascun dels sis eixos. Aquests dotze relators, tots ells tècnics de gran valor, tenen formacions diferents i una experiència molt diversa i, en l'establiment del relat del llibre i l'exposició, aquestes dotze veus es posen d'acord per abordar els grans reptes actuals de la ciutat i el territori, tot jugant sensibilitats molt diferents. Això és precisament el que succeeix en el dia a dia de l'Institut: mirar de donar una resposta única, molt complexa i molt contemporània sobre el que ha de ser el futur del nostre país i la nostra realitat urbana i territorial. L'equilibri necessari entre el desenvolupament humà i la preservació de la natura conviu d'una forma harmònica amb una sola veu, la d'una institució que és tan diversa com complexa i que és capaç d'explicar com cap altra al nostre país l'aproximació contemporània al concepte d'«habitar» el nostre territori i el planeta.

MODEL URBÀ, SALUT I NATURALITZACIÓ
HABITATGE ASSEQUIBLE
CIUTAT INCLUSIVA, RECICLAR LA CIUTAT
PROSPERITAT I IMPULS ECONÒMIC
TERRITORI I PAISATGE
MÓN LOCAL I PARTICIPACIÓ

L'INSTITUT CATALÀ DEL SÒL VA NÉIXER EL 16 DE DESEMBRE DEL 1980 AMB L'OBJECTIU DE SER UN INSTRUMENT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA PER IMPLEMENTAR POLÍTIQUES EN MATÈRIA D'URBANISME, HABITATGE I GESTIÓ DEL SÒL. SOTA LES DIRECTRIUS DEL DEPARTAMENT DE TERRITORI I SOSTENIBILITAT, L'INCASÒL FA ACTUACIONS, COORDINADES AMB ELS AJUNTAMENTS, QUE PERMETEN LA UTILITZACIÓ DEL SÒL D'ACORD AMB L'INTERÈS GENERAL, I N'IMPEDEIX L'ESPECULACIÓ I PROMOU L'ACCÉS DE LA CIUTADANIA A UN HABITATGE DIGNE I ADEQUAT.

L'Institut Català del Sòl també vetlla pel progrés del país amb el foment de l'activitat econòmica, la millora de la dotació de serveis i equipaments públics, la millora de l'espai públic i dels nuclis històrics o amb la preservació del patrimoni arquitectònic dels pobles i les ciutats. L'INCASÒL també crea zones verdes i preserva i gestiona espais agrícoles, forestals i parcs naturals.

Per ordenar aquesta diversitat d'actuacions, en un moment d'immensos reptes a escala mundial i de país, hem volgut explicar la nostra tasca a través de la contribució als sis eixos de l'Agenda Urbana de Catalunya. La nostra tasca, la nostra raó de ser, s'explicita a través de «40 raons»; 40 accions o línies d'actuació que recullen el compromís amb la millora del país i la qualitat de vida dels catalans i catalanes i que resumeixen la nostra voluntat de treballar per a un model urbà i territorial que sigui sostenible, des del punt de vista mediambiental, social i econòmic, per a les properes generacions.

Finalment, l'estructura de l'exposició es completa amb la introducció de les «40 raons». Aquest concepte, que s'incorpora un cop els sis discursos ja estan avançats, té una triple funció. D'una banda, dona un lema i un títol al programa d'actes del quarantè aniversari: «INCASÒL, 40 anys, 40 raons». D'aquesta forma es continua amb la tradició d'incorporar un lema als programes de les efemèrides de l'institut: «20 anys fent ciutat» i «INCASÒL, 30 anys». L'enfortiment del territori i el país». En aquest cas, s'opta per un lema més curt i compacte, més adaptable a la comunicació a través de les xarxes socials per convertir-lo, per exemple, en una etiqueta.

Aquest lema té la capacitat de contenir la premissa inicial del programa: explicar l'INCASÒL a través dels resultats i els efectes de les seves accions i no tant dels procediments emprats per assolir-los. Per això, en la formulació, les «40 raons» expressen els camps d'interès i els principals programes d'acció de l'Institut al llarg de la seva història, en el moment actual i en el futur, i ho fa a través de senzills enunciats que qualsevol persona pot entendre, nets de qualsevol tecnicisme: «fem projectes de recuperació ambiental d'espais naturals degradats», «ajudem a preservar i rehabilitar el patrimoni arquitectònic de pobles i ciutats», «incorporem solucions tecnològiques innovadores a

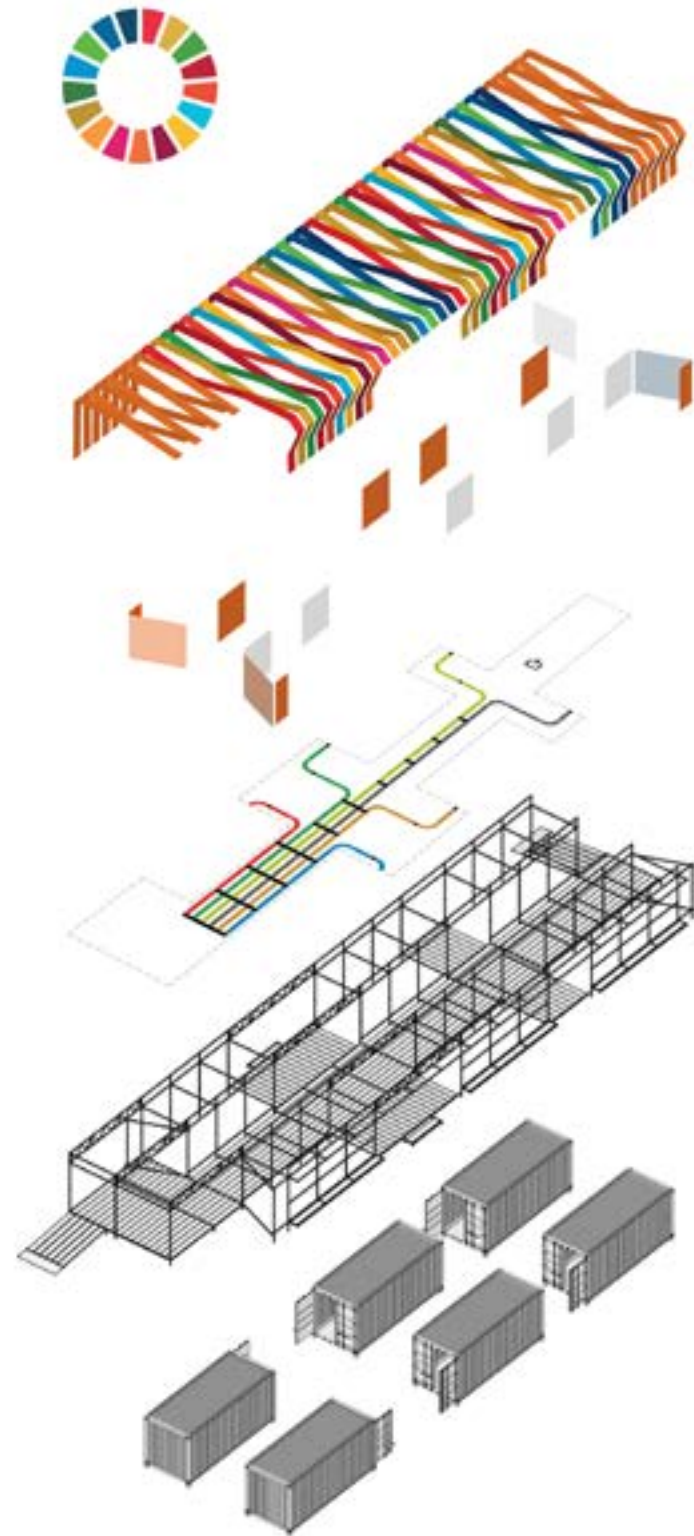
l'habitatge social». A través de la lectura de les «40 raons», una persona que no conegui en absolut la institució es fa una idea molt clara de quins són els camps d'acció i el valor social de les actuacions.

Per últim, la introducció de les «40 raons» resol un aspecte cabdal de l'estructura narrativa: cada raó s'explica a través de projectes concrets de l'Institut, és la manera de lligar el discurs general vinculat als ODS i l'Agenda Urbana de Catalunya amb les accions de l'INCASÒL que es van emprant d'exemple o d'aplicació real d'un ideari. Les «40 raons» queden inserides en un punt concret del discurs general que les contextualitza des del punt de vista històric i conceptual. S'introdueix, així, un doble nivell de lectura al relat: es pot llegir el capítol (o veure els audiovisuals) i en el transcurs, en un moment determinat del text o del vídeo, apareixen les raons, tot entenen l'aportació concreta de l'institut a un aspecte concret del contingut narratiu. En un segon nivell de lectura es podrà aprofundir en cadascuna de les raons, que en el cas de l'exposició tenien assignats 40 codis QR que permetien consultar i desar al mòbil aquelles que despertaven més interès. En el format llibre també es recull aquesta doble lectura a través d'una forma semblant: es pot llegir el text general on es van trobant les raons inserides i que es podran anar a buscar en un llibret inserit, més petit. D'aquesta forma es podrà decidir fer una lectura combinada del text general i les raons o bé seguir amb la lectura general. Ambdues formes de lectura són coherents i convenientment enllaçades. A més, cadascuna de les raons es pot llegir o consultar per separat, fet que permet al públic lector llegir una història específica de les actuacions més emblemàtiques de l'Institut al llarg dels darrers quaranta anys en quaranta episodis curts.

Roger Subirà Ezquerria
Comissari de l'exposició
INCASÒL, 40 ANYS, 40 RAONS

EXPOSICIÓ ITINERANT «INCASÒL, 40 ANYS, 40 RAONS»

El procés de concepció de l'exposició commemorativa dels quaranta anys de l'Institut Català del Sòl comença a gestar-se la tardor de l'any 2019, de forma paral·lela al procés de treball, entre el comissari i els relators de l'INCASÒL, per establir el relat expositiu i un cop ja s'havia establert el marc general. L'argument de l'exposició s'havia resolt vinculant-lo als disset Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030 de les Nacions Unides, un programa que era plenament assumit per part de la institució a través de l'Agenda Urbana de Catalunya, que es divideix, al seu torn, en sis eixos que es van convertir en els sis capítols o eixos de l'exposició.

Les primeres decisions determinen un muntatge recolzat, principalment, en recursos audiovisuals. Des del punt de vista del discurs expositiu, atès que es tractava d'una exposició de caràcter divulgatiu que havia d'explicar la institució a un públic generalista i sense un material físic o documental que servís de punt de partida, els esforços es van centrar a trobar un discurs coherent que permetés explicar la tasca de la institució al llarg dels seus primers quaranta anys de vida i tenir un caràcter didàctic que contextualitzés aquestes actuacions i familiaritzés el públic visitant amb una sèrie de conceptes de l'ordenació urbana i territorial que habitualment només tenen cabuda en un àmbit tècnic i sectorial.

Durant el llarg procés de definició de continguts que es fa de forma conjunta entre el comissari i un grup d'experts interns de l'Institut, apareixen nous requeriments pel que fa al muntatge expositiu, molts d'aquests motivats per l'aparició de la pandèmia. D'una banda, l'exposició s'ha de fer a l'aire lliure, cal minimitzar la informació en plafons per evitar l'acumulació de gent i haurà de ser desmuntable i reutilitzable per a futures itineràncies. De l'altra, el fet de muntar l'exposició al jardí del Palau Robert, sense una infraestructura de suport, suposa també un repte pel que fa al pressupost: ja no es comptarà amb elements físics de suport, instal·lació elèctrica (més enllà d'una escomesa) ni il·luminació.

Amb el discurs audiovisual molt avançat, el repte va ser disposar de sis espais enfosquits, d'una mida suficient per garantir un mínim de públic a l'interior mantenint les distàncies de seguretat i fer-ho amb un pressupost molt ajustat. Per aquesta raó es decideix llogar sis contenidors

estandarditzats de port, que no es podien modificar per reutilitzar-los més endavant. Els contenidors són adequats per allotjar els audiovisuals, amb una mínima estructura de suport de pantalles i aparells de projecció i so, però planteegen reptes pel que fa al confort tèrmic i la ventilació; atès que l'exposició havia d'inaugurar-se el mes de setembre calia garantir que el contenidor no s'escalfés en excés ni acumulés aire calent a l'interior. Es decideix introduir-hi uns tubs amb un ventilador intern que permeten la renovació de tot l'aire interior en pocs segons. També es veu la necessitat de cobrir-los amb uns elements que els protegeixen de la radiació solar.

Això va obrir la possibilitat d'estendre aquests tendals i d'utilitzar-los com un element que dotés el muntatge d'una certa unitat i coherència i una imatge atractiva que deixés veure els contenidors, però que hi donés una millor qualitat espacial. Finalment, es materialitza en unes franges de lona microperforada que combinen el taronja corporatiu de l'INCASÒL amb els disset colors que identifiquen la imatge gràfica dels Objectius de Desenvolupament Sostenible. Per instal·lar-los calia una estructura de suport que servís, a més, per a la instal·lació de les lones informatives i no requerís cap perforació o modificació dels contenidors. Es va optar per una estructura de bastides d'obra, totalment exempta, que embolcallava el conjunt i incorporava un terra tècnic que solucionava el problema de la irregularitat del ferm i permetia el pas del cablejat. En coherència amb la idea de reciclatge i reutilització de tots els elements del muntatge, el terra tècnic es completa amb un paviment de fusta reciclada provinent dels boscos gestionats per l'INCASÒL, i com a tamborets s'utilitzen troncs de fusta de pi recuperats d'arbres caiguts durant els temporals del passat mes de gener. Finalment, la senyalística sobre la COVID-19, que marca les distàncies de separació del públic visitant, s'adapta als colors dels sis eixos de l'Agenda Urbana per orientar-lo i informar-lo del contingut de cada contenidor.

Pel que fa a l'aspecte itinerant, es va optar per utilitzar una versió reduïda de l'exposició per dos motius: optimitzar costos i també perquè fos més fàcil trobar llocs escaients. La versió de fer servir tres contenidors en comptes dels sis inicials comportava que es projectessin a cada contenidor dos dels eixos de l'Agenda Urbana catalana. Pel que fa a la resta de l'exposició, es partia del mateix concepte que

a l'exposició original a Barcelona, tot i que la necessitat d'adaptació a entorns ben diferents en cada cas feia que el conjunt fos completament singular.

De la mateixa manera que l'INCASÒL troba les potencialitats de cada indret de Catalunya on intervé, ens vam proposar descobrir el *genius loci* de cada emplaçament on anés l'exposició i posar-lo en evidència amb les eines que teníem, que serien les mateixes en tots els casos. A Girona, per exemple, el lloc on es va instal·lar l'exposició és una plaça de grans dimensions contigua a l'edifici de la delegació de la Generalitat a les comarques gironines i a uns monuments existents. Per poder adaptar-se a l'escala del lloc i no quedar empetitits per l'entorn, vam decidir donar al conjunt més alçària i que la volumetria final es relacionés millor amb les preexistències.

A Manresa, el magnífic edifici eclèctic del Casino, al costat del qual ens vam situar, ens abraçava i protegia. Allí vam optar per una versió encara més compacta on únicament destacava una entrada de silueta montserratina per cridar l'atenció a les persones que passaven pel passeig de Pere III.

Amb aquesta actitud se seguirà a la resta de poblacions: la Seu d'Urgell, Tortosa, Tarragona i Lleida. A cadascuna es proposarà una organització diferent de les mateixes peces, que disposarem de manera que escoltin l'entorn i el valorin.

Narcís Font Juan
Dissenyador de l'exposició
«INCASÒL, 40 ANYS, 40 RAONS»

BARCELONA

Barcelona, jardins del Palau Robert
Fotos: © José Hevia

MANRESA

Manresa, jardins del Casino. Fotos: © Bea Schulze

GIRONA

Girona, passatge d'Emili Blanch i Roig
(al costat de la delegació de la Generalitat)
Fotos: © José Hevia

**POTS VEURE EL MATERIAL AUDIOVISUAL
A WWW.40ANYS40ORAONS.CAT**

